

Κέντρο Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ)
Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας

Ετήσια έκθεση για την εκπαίδευση 2012-2013
Τα βασικά μεγέθη της εκπαίδευσης

Σύνοψη
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ

η ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση - Μέρος Α
το ευρωπαϊκό και διεθνές πλαίσιο αναφοράς (2001-2012)

Αύγουστος 2013
ΑΘΗΝΑ

ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ 2012-2013
Η ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση
Μέρος Α : το ευρωπαϊκό & διεθνές πλαίσιο αναφοράς (2001-2012)

Διεθνείς & εθνικές βάσεις δεδομένων:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ (ΕΛ.ΣΤΑΤ.)

Ενότητα : ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Στοιχεία : βάση δεδομένων 2004 έως και 2010 (Στοιχεία Έναρξης και Λήξης)

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ – ΓΕΝΙΚΟ ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Στοιχεία : ΚΡΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ ετών 2007, 2008, 2009 και 2010

EUROSTAT

EURYDICE – NETWORK ON EDUCATION SYSTEMS & POLICIES IN EUROPE

OECD – ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION & DEVELOPMENT

UNESCO – UNITED NATIONS EDUCATIONAL SCIENTIFIC & CULTURAL ORGANIZATION

TOMSON REUTERS

Επεξεργασία ερευνητικών δεδομένων:

ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ της ΓΣΕΕ (ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ)

Ερευνητική ομάδα:

Επιστημονικός υπεύθυνος

- **Νίκος Παϊζης**, Μαθηματικός – Ερευνητής, Επιστημονικός Σύμβουλος ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

Ερευνητικός σχεδιασμός

- **Πωλίνα Φατούρου**, Οικονομολόγος, MSc Κοινωνικών Ερευνών UoE UK, στέλεχος ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

Σχηματισμός και στατιστική επεξεργασία βάσεων δεδομένων

- **Πωλίνα Φατούρου**, Οικονομολόγος, MSc Κοινωνικών Ερευνών UoE UK, στέλεχος ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

Επεξεργασία της βάσης δεδομένων στο 1^ο Κεφάλαιο «Αποτύπωση των βασικών μεγεθών της εκπαίδευσης»

- **Παναγιώτα Καραθανάση**, Πολιτικός Επιστημών MSc Διεθνών Σχέσεων ΠΑ.ΠΕΙ, στέλεχος ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

Το **ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ** της ΓΣΕΕ ολοκλήρωσε τον **Αύγουστο του 2013** τη σύνταξη της **Ετήσιας Έκθεσης για την Εκπαίδευση 2012-2013** με θέμα:

Τα βασικά μεγέθη της εκπαίδευσης: η ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση

– Μέρος Α: το ευρωπαϊκό και διεθνές πλαίσιο αναφοράς

Στη συγκεκριμένη μελέτη παρατίθενται συγκριτικά στοιχεία της **ελληνικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης** με τα αντίστοιχα συστήματα των 27 κρατών-μελών της Ε.Ε. τα οποία αφορούν: στα **δομικά χαρακτηριστικά των συστημάτων** (δημόσιος & ιδιωτικός τομέας, τρόπος εισαγωγής, δίδακτρα και οικονομική στήριξη, κινητικότητα φοιτητικού πληθυσμού), στο **φοιτητικό τους πληθυσμό** (κατανομή ανά πεδίο και τομέα σπουδών, ανά επίπεδο σπουδών ISCED, ανά τρόπο φοίτησης, κατανομή ως προς το φύλο και την ηλικία), στα **μεγέθη εισροών** (νεοεισερχόμενοι, ακαδημαϊκό προσωπικό, χρηματοδότηση), στα **μεγέθη εκροών** (εκπαιδευτικά & ερευνητικά αποτελέσματα), καθώς και στα **ευρύτατα παραγόμενα αποτελέσματα** της τριτοβάθμιας (απασχόληση των αποφοίτων, ατομικό και κοινωνικό όφελος, απασχόληση και καινοτομία, κοινωνική κινητικότητα). Τέλος στην Έκθεση επιχειρείται η ανάδειξη της θέσης της ελληνικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς μέσα από τη σύνθεση όλων των παραπάνω μεταβλητών.

Η **ελκυστικότητα** της ελληνικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ως επιθυμητής βαθμίδας εξόδου προς την αγορά εργασίας, αποτελεί ίσως και το **κοινωνικά κυρίαρχο** χαρακτηριστικό της. Ωστόσο, από άποψη ποιότητας και συνοχής του εκπαιδευτικού συστήματος, αξίζει να σημειωθούν και τα ακόλουθα χαρακτηριστικά της **τριτοβάθμιας εκπαίδευσης**:

- αποτελεί κύρια βαθμίδα παραγωγής και διάχυσης **ερευνητικού έργου/ τεχνολογίας/ καινοτομίας** προς την αγορά, αλλά και τις υπόλοιπες βαθμίδες της εκπαίδευσης.
- οι **προτεραιότητες** της επιδρούν στο σχεδιασμό και στις προτεραιότητες των άμεσα συνδεδεμένων με αυτήν προηγούμενων βαθμίδων (δευτεροβάθμια εκπαίδευση).
- αποτελεί τη βαθμίδα των **παραγωγικών σχολών** των εκπαιδευτικών που υπηρετούν σε όλες τις βαθμίδες του εκπαιδευτικού συστήματος.
- αποτελεί τη μόνη βαθμίδα της εκπαίδευσης όπου η **κοινωνική κινητικότητα** δυσχεραίνεται σημαντικά.
- αποτελεί τη μόνη βαθμίδα της εκπαίδευσης όπου αναγνωρίζονται **βαθμοί ελευθερίας** για τη χάραξη της προσωπικής διαδρομής των φοιτητών προς το πτυχίο (μαθήματα υποχρεωτικά, κατ' επιλογήν υποχρεωτικά και ελεύθερης επιλογής).
- αποτελεί τη μόνη βαθμίδα της εκπαίδευσης όπου τα ιδρύματα της χαρακτηρίζονται από **διοικητική αυτονομία** και αυτονομία στη λήψη αποφάσεων.
- αποτελεί τη μόνη βαθμίδα της εκπαίδευσης όπου προβάλλεται έντονα ο **ανταγωνισμός** και η διάκριση μεταξύ ισότιμων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.
- τα ιδρύματά της στην κοινωνική συνείδηση δεν αντιμετωπίζονται ως κατεξοχήν **πνευματικά/ πολιτιστικά ιδρύματα**, αλλά ως ανώτατου κύρους επαγγελματικές σχολές.
- αποτελεί την κατ' εξοχήν βαθμίδα **προσέλκυσης** εκπαιδευομένων από άλλες χώρες για φοίτηση.
- αποτελεί τη βαθμίδα της εκπαίδευσης με το υψηλότερο **ατομικό και κοινωνικό όφελος**.

Στην αποτύπωση των στοιχείων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στις διεθνείς και ευρωπαϊκές βάσεις δεδομένων, πολλά από αυτά τα χαρακτηριστικά, είτε υποτιμώνται, είτε δεν αποτυπώνονται. Η αξία τους, ωστόσο, είναι σημαντική για την ανάπτυξη ενός **δομημένου στρατηγικού σχεδιασμού** για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, που να αναδεικνύει το συστημικό χαρακτήρα της εκπαίδευσης, αξιοποιώντας τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα, τόσο σε εθνικό, όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Πανεπιστημιακά διπλώματα υψηλής αξίας αλλά για την ανεργία

Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση η **ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση** ως προς τον αντίστοιχο **ευρωπαϊκό μέσο όρο** (EE-27):

Είναι υποστελεχωμένη,

Τη δεκαετία 2001-2010 ο φοιτητικός πληθυσμός αυξήθηκε σημαντικά κατά 34,2% από 478.205 φοιτητές το 2001 σε 641.844 φοιτητές το 2010. Παρότι η χώρα κατείχε το 2004 τη **2^η υψηλότερη** αναλογία φοιτητών ανά άτομο ακαδημαϊκού προσωπικού (**29,0** φοιτητές ανά άτομο ακαδημαϊκού προσωπικού), η αντίστοιχη αύξηση του ακαδημαϊκού προσωπικού ήταν 13,3%, το 2007 διατήρησε τη 2^η θέση, αλλά με ελαφρά μικρότερη αναλογία **26,3** φοιτητές ανά άτομο ακαδημαϊκού προσωπικού). Αξίζει να σημειωθεί ότι η αντίστοιχη μέση τιμή της EE-27 την ίδια περίοδο ήταν **16,3** φοιτητές ανά ακαδημαϊκού προσωπικού προσωπικό.

και με ανεπαρκή χρηματοδότηση,

που μειώνεται συστηματικά τα τελευταία δύο χρόνια και υπολείπεται σημαντικά από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Το 2005 η μέση συνολικά δαπάνη ανά φοιτητή στην EE-27 ήταν **8.321,1€** και η αντίστοιχη ελληνική ήταν **5.043,4€** καταλαμβάνοντας την 19^η θέση μεταξύ των 27 κρατών μελών της EE (μετά το 2005 η Ελλάδα δεν ανακοινώνει σχετικά στοιχεία στην Eurostat).

παράγοντας καλύτερα από τα αναμενόμενα εκπαιδευτικά και ερευνητικά αποτελέσματα

Το 2010 κατέχει την 14^η θέση ως προς την παραγωγή συνολικών (εκπαιδευτικών & ερευνητικών) αποτελεσμάτων με τιμή **45,3** στην 100βαθμια κλίμακα, πολύ κοντά στην αντίστοιχη μέση τιμή της EE-27 που είναι **48,1**.

Ωστόσο, η αγορά εργασίας δεν ανταμείβει τους πτυχιούχους της τριτοβάθμιας αλλά τους εξωθεί στην ανεργία, στην ετεροαπασχόληση και δυσανάλογα υποτιμημένους μισθούς,

Η **ανεργία των πτυχιούχων** της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που το 2012 ήταν **18,2%** είναι το υψηλότερο στην EE-27.

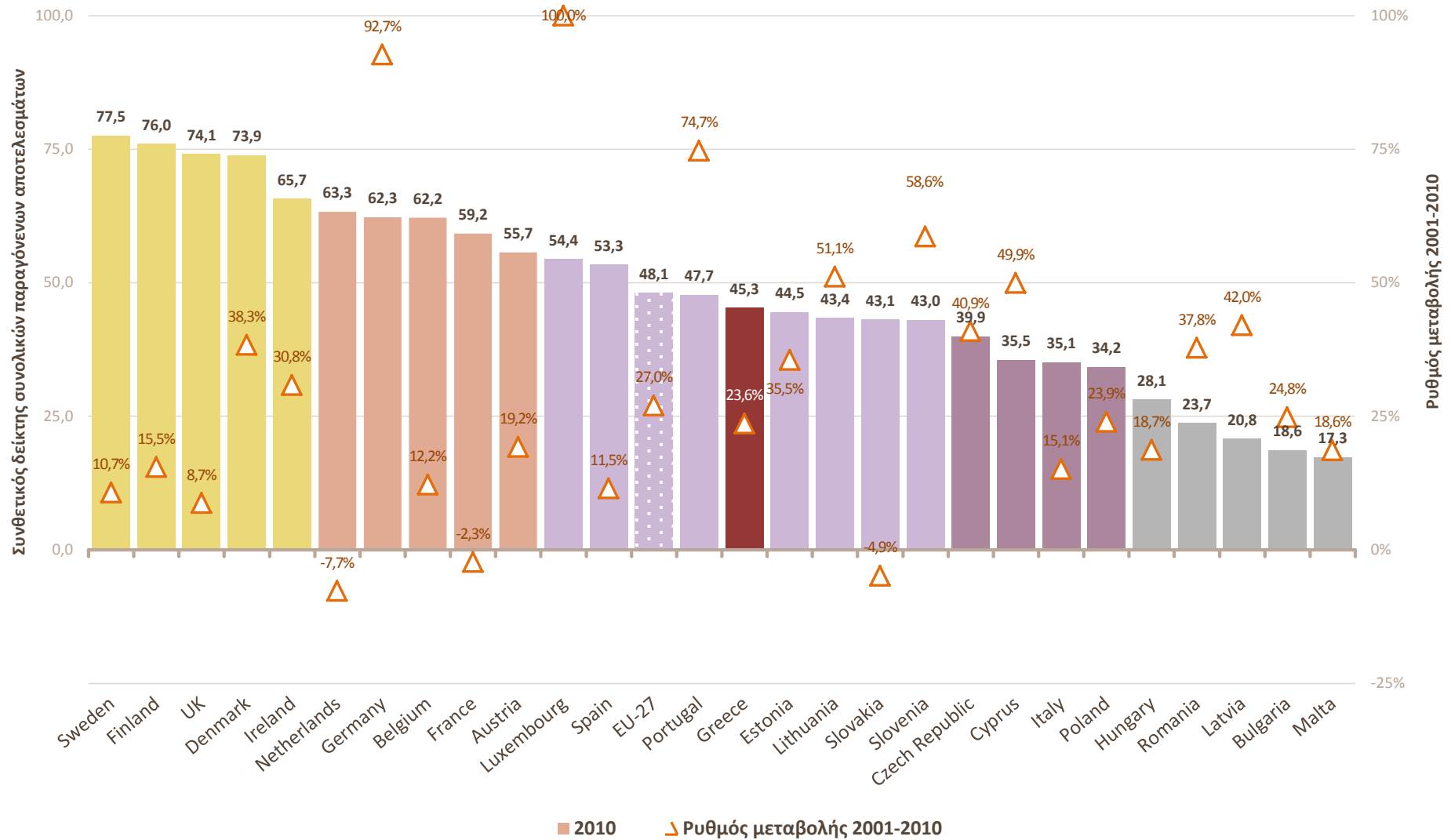
Την ίδια χρονιά **1 στους 4** εργαζόμενους αποφοίτους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (**26,4%**) απασχολείται σε θέση εργασίας που απαιτεί χαμηλότερο εκπαιδευτικό επίπεδο από αυτό που κατέχει (η Ελλάδα κατέχει το **5^ο** υψηλότερο ποσοστό μεταξύ των 27 μελών της EE στη συγκεκριμένη κατηγορία). Γενικά στο συνθετικό **δείκτη απασχόλησης** των αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης η Ελλάδα διατηρεί την περίοδο 2001-2010 την **τελευταία** θέση μεταξύ των 27 κρατών μελών της EE.

Στο περιβάλλον οικονομικής κρίσης στην αγορά εργασίας στην Ελλάδα η αγορά για την προσφορά θέσεων εργασίας αναζητά **υψηλά ακαδημαϊκά προσόντα** (μεταπτυχιακά & proficiency), για απασχόληση σε θέση εργασίας με περίγραμμα **αποφοίτου Λυκείου** και τον αμείβει με μισθό αποφοίτου υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

Η αγορά απαξιώνει επιδεικτικά την επένδυση του κράτους και της εκπαίδευσης και γίνεται αιτία μετανάστευσης του νέου επιστημονικού δυναμικού της χώρας σε κράτη-μέλη της Βόρειας Ευρώπης, υπονομεύοντας την ελπίδα βιώσιμης οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της χώρας.

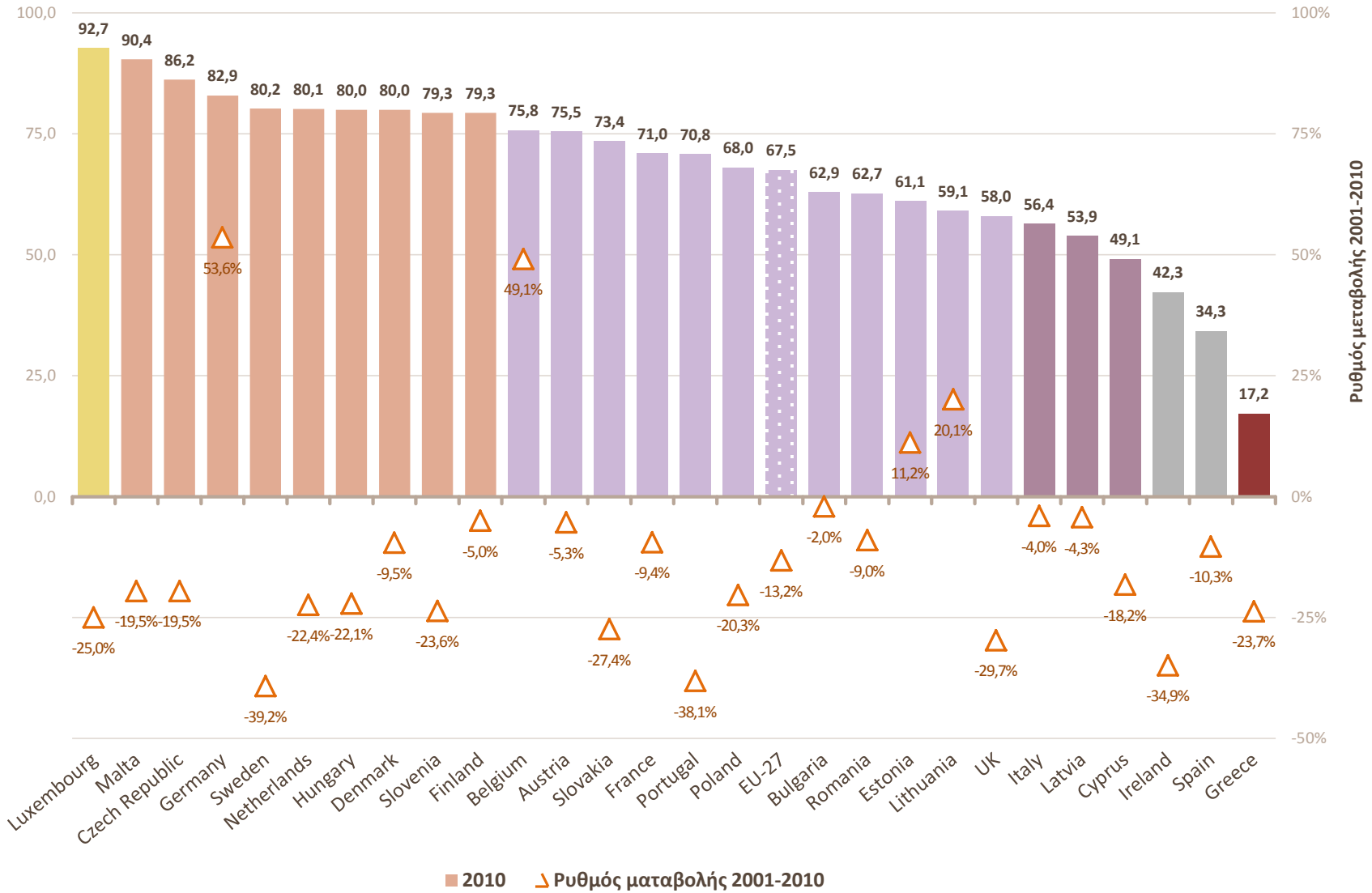
(επισυνάπτονται 2 σχετικά στατιστικά διαγράμματα με τη θέση της Ελλάδας μεταξύ των 27 κρατών μελών της EE)

Συνθετικός δείκτης συνολικών παραγόμενων αποτελεσμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στα 27 κράτη-μέλη της ΕΕ-27 το 2010 και ρυθμός μεταβολής την περίοδο 2001-2010

Συνθετικός δείκτης απασχόλησης των αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στα 27 κράτη-μέλη της ΕΕ-27 το 2010 και ρυθμός μεταβολής την περίοδο 2001-2010

Συνθετικός δείκτης απασχόλησης αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Από το συσχετισμό των δεικτών των παραγόμενων **συνολικών αποτελεσμάτων**, με τους αντίστοιχους **δείκτες εισροών** και τα **δομικά τους χαρακτηριστικά** των συστημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην ΕΕ-27 το 2010, προέκυψε η ακόλουθη αναλυτική περιγραφή των χαρακτηριστικών των ευρωπαϊκών εκείνων συστημάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που καταγράφουν **υψηλά** παραγόμενα **συνολικά αποτελέσματα** σε αντιδιαστολή με εκείνα που παρουσιάζουν **χαμηλά**.

Συνοπτικά, από το μοντέλο γραμμικής παλινδρόμησης προκύπτει ότι τα κράτη-μέλη της ΕΕ-27 που παρουσιάζουν υψηλά παραγόμενα αποτελέσματα (εκπαιδευτικά και ερευνητικά) είναι εκείνα:

- με υψηλή επένδυση σε Ε&Α στην ανώτατη εκπαίδευση,
- με δημόσια ιδρύματα ή ιδιωτικά που εξαρτώνται από το κράτος κυρίως, και όχι ανεξάρτητα ιδρύματα,
- όπου υπάρχει περιορισμός στον αριθμό των θέσεων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση που καθορίζεται από τις κεντρικές/περιφερειακές εκπαιδευτικές αρχές, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα θέτουν τα κριτήρια επιλογής των υποψηφίων,
- όπου παρέχονται εναλλακτικοί τρόποι πρόσβασης στους υποψήφιους,
- όπου στις περιπτώσεις που τα διδάκτρα φοίτησης είναι υψηλά, καλείται να τα καταβάλλει η μειονότητα και όχι η πλειονότητα των φοιτητών και στις περιπτώσεις που η πλειονότητα των φοιτητών λαμβάνει επιχορηγήσεις, το ύψος αυτών είναι υψηλό και όχι χαμηλό,
- όπου οι μονάδες τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχουν καλή γεωγραφική προσβασιμότητα για τους πολίτες, και
- που δεν χαρακτηρίζονται ως «περιορισμένα», δηλαδή με υψηλή εξερχόμενη κινητικότητα των φοιτητών και παράλληλα πλήθος εισερχόμενων φοιτητών μικρότερο του πλήθους των εξερχόμενων.

